

Matematikai programok

Mátrixalapú nyelvek – octave

Wetl Ferenc
Algebra Tanszék

1 Gyors áttekintés

2 Programozás

3 Vektorosítás

1 Gyors áttekintés

2 Programozás

3 Vektorosítás

Mátrixalapú nyelvek

- **MATLAB®** (matrix laboratory – The Language of Technical Computing)
 - kereskedelmi program
 - többmillió felhasználó
 - numerikus matematika, jel- és képfeldolgozás, kommunikáció, irányítástechnika, pénzügyi matematika, ...
 - <http://www.mathworks.com>
- szabad klónok:
 - **octave**: GNU GPL, honlap www.gnu.org/software/octave/
 - **Scilab**: CeCILL license (GPL compatible), honlap www.scilab.org (fő fejlesztő: INRIA, Franciaország)
 - **FreeMat**: GPL, honlap freemat.sourceforge.net/
- Hasonló szoftverek:
 - **julia**: MIT licensed, (high-performance dynamic programming language for technical computing), honlap julialang.org/
 - **R**: GPL, statisztikai számításokhoz

Számolás

- valós és komplex számok

- `octave> 1+1`

```
ans = 2
```

```
octave> 2^23
```

```
ans = 8388608
```

```
octave> 2^-3
```

```
ans = 0.12500
```

```
octave> 2^123
```

```
ans = 1.0634e+37
```

```
octave> (1+2i)/(3-1i)
```

```
ans = 0.10000 + 0.70000i
```

```
octave> (1-1i)^8
```

```
ans = 16
```

Számolás mátrixokkal

- valós és komplex mátrixok

```
octave> [1 1;3 3] + [1 2;2 3]*[3 1;2 1]^-1
ans =
   -2.00000    6.00000
   -1.00000   10.00000
```

```
octave> [1 1;3 3] + [1 2;2 3]*[2 1;1 1]^-1
ans =
  3.3307e-16    4.0000e+00
  2.0000e+00    7.0000e+00
```

```
octave> [1;2]
ans =
    1
    2
octave> ans'
ans =
    1    2
```

```
■ octave> zeros(2,3)
ans =
    0    0    0
    0    0    0
octave> ones(1,4)
ans =
    1    1    1    1

octave> eye(3)
ans =
Diagonal Matrix
    1    0    0
    0    1    0
    0    0    1
octave> diag([2 3 1])
ans =
Diagonal Matrix
    2    0    0
    0    3    0
    0    0    1
```

Mátrixok osztása és inverze

- $A/B = C$ jelentése: $A = CB$
- $A \setminus B = C$ jelentése: $B = AC$
- Az $Ax = b$ egyenletrendszer megoldására két lehetőség:
- $x = A \setminus b$
- Oldjuk meg a következő egyenletrendszert kétféleképp is:

$$x - 3y = 15$$

$$4x + 2y = 18$$

```
octave> [1 -3;4 2] \ [15;18]
```

```
ans =
```

```
6
-3
```

```
octave> [1 -3;4 2]^-1*[15;18]
```

```
ans =
```

```
6
-3
```


- Mátrixok osztása akkor is elvégezhető, ha a „nevezőben” lévő mátrix nem invertálható (ekkor a később tanulandó általánosított inverzzel számol).
- Ezzel mindig megkapható az egyenletrendszer sortérbe eső megoldása, a redukált lépcsős alakkal az összes. Az egyenletrendszer legyen

$$x + y + 2z = 2$$

$$2x + 2y + 3z = 4$$

```
octave> [1 1 2;2 2 3]\[4;8]
```

```
ans =
```

```
2.0000e+00
```

```
2.0000e+00
```

```
7.1054e-15
```

```
octave> rref([1 1 2;2 2 3])
```

```
ans =
```

```
1    1    0
```

```
0    0    1
```

Egészek

- A legtöbb számolás duplapontosságú lebegőpontos számokkal történik. Az egész típus inkább csak adatok tárolására vagy megjelenítésére való.
- `integer` b biten, vagy `unsigned integer`: `int8`, `uint8`, `int16`, `uint16`, `int32`, `uint32`, `int64`, `uint64`.

```
octave> 10*rand(2,3)
ans =
```

```
      8.390913      0.500552      6.421794
      9.608188      1.873848      0.028212
```

```
octave> int8(ans)
ans =
```

```
      8      1      6
     10      2      0
```

Tartományok (ranges)

- kezdet:lépésköz:vég

- octave> 1:4

```
ans =
```

```
    1    2    3    4
```

```
octave> 4:1
```

```
ans = [](1x0)
```

```
octave> 1:3:17
```

```
ans =
```

```
    1     4     7    10    13    16
```

```
octave> 4:-1:1
```

```
ans =
```

```
    4     3     2     1
```

```
octave> 1.1:.237:2.1
```

```
ans =
```

```
    1.1000    1.3370    1.5740    1.8110    2.0480
```

Változók

```
■ octave> a=3  
a = 3
```

```
octave> m=[  
>>> 1 2 a  
>>> 2 a 4]  
m =  
    1    2    3  
    2    3    4
```

```
octave> m'*m  
ans =  
    5    8   11  
    8   13   18  
   11   18   25
```

Adattípusok

- valós és komplex skalár és mátrix, tartomány (range), karakterlánc...

```
■ octave> typeinfo(a)
```

```
ans = scalar
```

```
octave> typeinfo(1.23)
```

```
ans = scalar
```

```
octave> typeinfo(m)
```

```
ans = matrix
```

```
octave> typeinfo(1+2i)
```

```
ans = complex scalar
```

```
octave> typeinfo([1+2i 1-2i])
```

```
ans = complex matrix
```

```
octave> typeinfo(1:4)
```

```
ans = range
```

Indexek

```
■ octave> M
```

```
M =
```

```
      8      1      6
     10      2      0
```

```
octave> M(1,3)
```

```
ans = 6
```

```
octave> M(1,[2,3,1])
```

```
ans =
```

```
      1      6      8
```

```
octave> M(:, [2,3,1])
```

```
ans =
```

```
      1      6      8
      2      0     10
```

1 Gyors áttekintés

2 Programozás

3 Vektorosítás

Függvények

```
■ octave> function fv1  
>>> 1+1  
>>> endfunction
```

```
octave> fv1  
ans = 2
```

```
octave> function fv2(a,b)  
>>> a^2+b^2  
>>> endfunction
```

```
octave> fv2(3,4)  
ans = 25
```


Logikai értékek

```
■ octave> 4>1
ans = 1

octave> 4<1
ans = 0

octave> 4==1
ans = 0

octave> 4>=1
ans = 1

octave> (4>=1)==1
ans = 1
octave> typeinfo (ans)
ans = bool

octave> a=true
a = 1
```

Feltételes utasítás

- *if (feltétel)*

octave utasítások

```
else                                # ez a rész
    octave utasítások              # kimaradhat
```

endif

- Például:

```
octave> function valosvagykomplex(a,b,c)
>>> d=b^2-4*a*c
>>> if (d>=0)
>>>     "valos"
>>> else
>>>     "komplex"
>>> endif
>>> endfunction
```

```
octave> valosvagykomplex (1,1,1)
d = -3
```

1 Gyors áttekintés

2 Programozás

3 Vektorosítás

- Írjunk kódot, mely egy adott (v_1, v_2, \dots, v_n) vektorból a különbségek $(v_2 - v_1, v_3 - v_2, \dots, v_n - v_{n-1})$ vektorát képz!

```
octave> l=[3 4 6 2 5 1]
l =
     3     4     6     2     5     1
octave> l(2:6)-l(1:5)
ans =
     1     2    -4     3    -4
```

- Alkalmazzuk az $f(x) = x^2 + 3x + 1$ képletet egy mátrix minden elemére.

```
octave> function keplet(a)
>>> a.^2+3.*a+1
>>> endfunction
octave> keplet([1:3,5])
ans =
     5    11    19    41
```

Kérdések

- Mire és hogyan használhatók az eye, ones, zeros és diag parancsok?
- Hozzunk létre egy m véletlen 4×5 -ös mátrixot! (A véletlen értékek 0-tól 1-ig terjedjenek.)
- Soroljuk fel a tanult adattípusokat! Melyik paranccsal jutunk ehhez az információhoz egy adatról?
- Írjunk függvényt, melynek x a bemenete és az $x + \frac{4}{x^2} + \frac{1}{x^3}$ értéket adja vissza!
- Írjunk meg ugyanezt a függvényt, de úgy, hogy egy mátrixra alkalmazva, annak minden elemére kiszámítsa az értékét!
- Mi az eredménye a $1==(2>4)$ és a $0==(2>4)$ műveletnek? Ezeknek mi az adattípusa?
- Írjunk függvényt, mely az argumentumába írt számról eldönti az előjelét és azt karakterláncként kiírja!
- Egy 5×8 -as véletlen mátrixnak cseréljük fel a második és negyedik sorát valamint a harmadik és hetedik sorát.

Kérdések

- Képezzünk egy 10×10 -es mátrixot, melynek blokkmátrix alakja:

$$\begin{bmatrix} \mathbf{O}_5 & \mathbf{I}_5 \\ \mathbf{I}_5 & \mathbf{O}_5 \end{bmatrix}$$

- Oldjuk meg az

$$x - 2y = 1$$

$$2x + y = 7$$

egyenletrendszert mátrixosztással, és az inverzzel való szorzással.

- Számítsuk ki az

$$x - 2y + 3z = -1$$

$$2x + y + z = 3$$

egyenletrendszer egyetlen sortérbe eső megoldását, majd az együtthatómátrix redukált lépcsős alakját!